

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Groningen; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zenden men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Comte N.V. — Goes

Postrekening No. 406040 — Telefoon 2424
BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES
Ingevoerde papieren: B.P.P. no. 6585 verscheidene uitgave
wekelijks en in de omvang van dit nummer 2 pag. — form. 30 x 41 1/2 cm.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling
Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar
Advertentie: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent

BEZWAARDEN

over en onder de synodocratie 49

De houding van Ds Van Teylingen, VI.

Nadat de vervangingsformule kerkelijk was geijkt verscheen van Ds Van Teylingen een opstel in „Vox Theologica“, dat als titel voert: Sacramentum-Instrumentum. Een fijn gestileerde uiteenzetting van de Gereformeerde sacramentsopvatting.¹⁾

Zijn uitgangspunt kiezend in de klassieke, confessionele omschrijving van de sacramenten, zooals deze in Zondag 25 van den Heidelbergse Catechismus wordt gegeven, accentueert Van Teylingen met nadruk, dat deze, met het Evangelie, middelen der genade zijn. Deze naam zou kunnen samenhangen met een al te magische opvatting van Gods genade. Hij zou de vertolking kunnen zijn van een visie op Gods genade volgens welke deze als een „ding“, een „stof“, een „kracht“ wordt beschouwd. Maar van zoiets is in de gereformeerde confessie gansch geen sprake! Neen, deze zingen, als ze over de sacramenten als „genade-middelen“ spreken, over de goedheid van onzen God, die, acht hebbende op onze grovigheid en zwakheid, sacramenten verordende. Om met Calvijn te spreken: onze goede God „accommodeert“ zich in zijn oneindige genade aan onze zondige blindheid, ook en vooral in de wijze waarop Hij ons zijn genade bewijst. „Het Woord is vleesch geworden en het is schrift geworden, het wil Middelaar en middel zijn. Het daalt in onze menselijke werkelijkheid in, ook als verbum visibile (als „zichtbaar woord“) in de gestalte van het Sacrament, om bij ons te zijn, om tot ons dóór te dringen, om ons te grijpen, om het geloof te wekken en te sterken“. Het is de goede God, die door deze middelen werkt door de kracht van den Heiligen Geest, d.w.z.: „Ze ontleenen hun doeltreffendheid aan de voortdurende presentie bij en actie dóór hen van den Heiligen Geest, die in de gemeente is uitgestort en die 't uit Christus neemt om 't ook zóó ons te verkondigen (Joh. 16:14). Het geloof is van den Heiligen Geest, die het in onze harten werkt door de verkondiging van het heilig Evangelie en het sterkte door het gebruik van de Sacramenten (H.C. Zo. 25)“.

Zoo steekt Ds Van Teylingen van wal. En onmiddellijk stelt hij in het volle licht het hart van de gansche sacramentskwestie, ook in onze dagen. Het ging en gaat daarbij immers altijd en inderdaad over de vraag of de naar Gods ordening bediende sacramenten altijd „doeltreffend“ zijn door „de voortdurende presentie bij en actie dóór hen van den Heiligen Geest“.

Nadat zoo de cardinale waarheid omtrent het sacrament in enkele woorden werd geschetst, grenst Ds Van Teylingen deze gereformeerde visie naar links en rechts af.

Links van het gereformeerde belijden beweegt zich namelijk het spiritualisme. Dat veracht of kleineert „het indirecte van Gods genade-mede-deeling“. Het wil niet accepteren dat God zijn genade schenkt door een middel, het middel n.l. van woord en sacrament. Het verwacht alles alleen of in de eerste plaats van „een directe actie des Geestes“ in het hart. Het sacrament wordt in deze gedachtenwereld in plaats van een middel

waarin en waarmee God werkt, een daad van den door den Geest direct bewerkten mensch, een actie van de gemeente, die daarin haar geloof beltijt! Het sacrament vóórderstelt dan het geloof en is daar getuigenis van.

Op deze wijze verliest het natuurlijk gansch en al zijn karakter als genade-middel. Het „schenkt“ niets meer! En het geheimenis van de goedheid Gods, die zich speciaal in het feit dat Hij „door middel van“ woord en sacrament in ons wil werken, demonstreert, wordt aldus van zijn luister beroofd.

De belijdenis, dat het sacrament een instrument van den Heiligen Geest is, biedt evenwel ook naar rechts, tegenover Rome en Luther, een noodzakelijke afgrenzing.

Bij Rome is Gods genade niet dit „dat Hij mij, zondaar, genadig is en daarvan verzekering doet in Woord en Sacrament“. Neen, zij is daar een „iets“, een „ding“ een „geschapen werkelijkheid“, een „kwaliteit“, welke door de sacramenten in den mensch wordt uitgestort, buiten het geloof om. En deze genade wordt door de vergoddelijkte kerk uitgedeeld. „Niet de Heilige Geest bedient zich van het sacrament als middel maar omgekeerd: het sacrament, en dat wil hier zeggen, de kerk, als plaatsvervangster van Christus, beschikt over den Heiligen Geest“!

Maar ook tegenover het Lutheranisme maakt de gereformeerde confessie front. „Hier wordt ten volle beleden dat de Sacramenten instrumenten zijn van den Heiligen Geest. Maar dan toch zoo, dat de Geest aan het instrument gebonden wordt. Hij werkt „per verbum“ (door het woord) in Woord en Sacrament beide. Vandaar dat het water van den Doop een „aqua vivificans“ (levendmakend water) genoemd kan worden: in en met den Doop schenkt de Geest het leven. Vandaar ook het volharden bij de gedachte, dat het lichaam van Christus tegelijk met de teekenen ontvangen wordt“.

Tegenover deze binding van den Geest aan het middel handhaven de Gereformeerden de vrijmacht des Geestes. De Heilige Geest is God en aan zijn vrijmacht mag niet getornd worden. Hij werkt niet „per verbum“ (door het woord) maar „cum verbo“ (met het woord). Maar terwijl de Gereformeerden de vrijmacht des Geestes ook ten aanzien van woord en sacramenten handhaven, en daarom vasthouden dat de Heilige Geest ook zonder het „instrument“ kan werken, accentueeren ze met even grooten nadruk, dat de menschen op de instrumenten zijn aangewezen, „zonder ophouden en zonder uitzondering“.

Toch moeten de Gereformeerden naar het oordeel van Ds Van Teylingen met groote aandacht naar de Lutherse luister luisteren! Want wat hun bij de ontwikkeling van hun sacramentsleer zoo na aan het hart ligt, moeten óók zij ten-volle in rekening brengen.

De Lutherse worden immers bij hun belijdenis omtrent de sacramenten beheerscht door „pastorale zorg“. Als zij over doop en avondmaal denken en spreken leeft in hen de vraag: „Hoe zal de schuldverlaging mensch zekerheid der vergeving vinden dan alleen zóó, dat hij buiten zichzelf in Woord en Sacrament ontwijfelbaar zeker Christus ontmoet? Hoe zal het verontruste geweten vrede vinden als het niet, ook buiten en vóór alle geloof, vaststaat, dat dáár, in en bij en onder de Sacramenten het heil geschonken wordt? Zeker, alleen het geloof ontvangt en geniet dat

heil; maar buiten zichzelf moet het waarachtig aanwezig zijn“.

De Sacramenten zijn immers ingesteld tot troost en sterking van het aangevochten geloof. Maar als dat zoo is, moeten deze die troost en sterking inderdaad kunnen bieden. Dan moeten zij inderdaad „grond en ankerplaats des geloofs“ kunnen zijn. Dan moeten zij een inhoud, kracht en waarachtigheid hebben, welke volstrekt aan het geloof voorafgaan en daarvan onafhankelijk zijn.

In dit verband wijst Van Teylingen op de samensprekingen welke Luther en Bucer in 1536 over het Avondmaal hielden. Daarin kwamen zij tot overeenstemming hierin, dat ook aan de onwaardigen het lichaam en bloed van Christus waarachtig gegeven (dargereicht) wordt en de onwaardigen het ook waarachtig ontvangen, indien men zich houdt aan de instelling en het bevel van Christus. Zulken ontvangen het evenwel, zooals Paulus zegt, tot hun oordeel. Want zij misbruiken het heilig sacrament omdat zij het zonder boete en geloof ontvangen.

„Waar het hier op aankomt — aldus Van Teylingen — is dit, dat hier het wezen van het Sacrament als instrument des Geestes en dus de waarachtige aanwezigheid van Christus' lichaam en bloed, niet afhankelijk wordt geacht van het geloof of ongeloof bij den ontvanger. Dat is een gewichtig moment!“

Dit waardevolle element werd evenwel bij de gescheiden, welke de Gereformeerde kerken in de laatste jaren beroerden, helaas telkens vergeten. Met al de kwade gevolgen daarvan! „Het is natuurlijk duidelijk — aldus Van Teylingen — dat alleen het geloof Christus en Zijn weldaden ontvangt. Het wordt gesterkt door het gebruik der Sacramenten (H.C. Zo. 25). En „de goddelooze ontvangt wel het Sacrament tot zijn verdoemenis, maar hij ontvangt niet de waarheid van het Sacrament.....“ (N.G.B. art. 35). Doch hieruit mag niet geconcludeerd worden, dat bij onwaardig gebruik geen Sacrament of geen „vol“ Sacrament zou bediend worden. Daarmee zou de permanente presentie des Geestes bij Zijn instrument ontkend worden en aan den objectieven grond des ge-

INHOUD

Hoofdartikel Bezwaarden over en onder de synodocratie, 49.

Uit de Schrift De gesloten poort: Souvereine zelfbescherming (Ezech. 44:1, 2)

Gedicht Nabetrachting.

Kerkelijk leven Quantum of quale: overeenstemming of gemeenschap. Van „een ongehuwde dochter“. Rijden per auto op Zondag.

Politieke en Sociale leven De crisis van het gezag in het bedrijfsleven, 2. Tot „Entscheidung“ brengen, 2.

Stemmen uit onze Kerken Open brief aan deputaten voor correspondentie met de synodocratische kerken.

Groninger Brieven Boekbespreking Poëtische boeken van het O.T. in de nieuwe vertaling.

Perschoon De Paradijselijke Republiek. „Youth for Christ“ in Zaandam. Dr Verkuylen „de“ synode.

Kerknieuws

¹⁾ Zie „Vox Theologica“ 16e Jaarg., No. 4, April 1946; enkele spatieeringen zijn in de citaten aangebracht.

loofs tekort gedaan. Hier dreigt onmiddellijk het spiritualisme, dat den Geest van Zijn medium scheidt en Hem a.h.w. van een anderen kant laat komen dan het Woord; en dat de vrijmacht des Geestes niet belijdt maar drijft.

Bijbelsch-pastoraal is dat onjuist; ook in de verhouding tot het Sacrament blijft de ontzettende mogelijkheid van de zonde tegen den Heiligen Geest. Bovendien vindt het geen steun in de belijdenis en komt in strijd met wat den Reformatoren gemeenschappelijk zoo na aan 't hart lag: de fundeering van het geloof alleen op het Woord, dat door den Heiligen Geest levend en krachtig is, ook waar het komt als verbum visibile in het Sacrament.

Nadat op bovenstaande klare wijze de kern van de waarheid omtrent de sacramenten door Van Teylingen werd belicht en positie tegen aberraties links en rechts was gekozen, geeft hij een nadere precisering van de gereformeerde sacramentsopvatting.

Allereerst zijn deze een teken, dus een afbeelding, een illustratie, een verduidelijking. Wat God zegt, toont Hij ook. Wat Hij via het oor bekend maakt, brengt Hij ook via het oog tot het bewustzijn. Als teken bedoelt het sacrament „de concentratie des geloofs op het Woord en werk der genade, die aan

onze uiterlijke zinnen worden voorgesteld. De centrale inhoud van het Evangelie, vergeving en leven door het kruisoffer van Christus, staat voor ons oog in de teekenen van het water in den Doop en van brood en wijn, die gebroken en vergoten worden, in het Avondmaal. Terwijl de sacramentele handeling, de besprenging of onderdompeling in den Doop, de uitreiking en het eten en drinken aan het Avondmaal ons voor oogen stellen de schenking en toeëigening des heils. De toezegging Gods houdt in zoowel de verlossing van de zonden door Christus' bloed als den Heiligen Geest, die het geloof werkt (H.C. Zo. 27). En de teekenen toonen ons „zoowel hetgeen God ons te verstaan geeft door Zijn Woord, als hetgeen Hij inwendig doet in onze harten (tam es, quae nobis externo Verbo suo declarat, quam quae in cordibus nostris interne operatur, N.G.B. art. 33).”

„Het zwakke en aangevochten geloof heeft vóór alles deze concentratie noodig, die de benignitas Dei (goedheid Gods) door de teekenen tot stand wil brengen. Het gezicht helet de verstrooiing van het gehoor. Het heil wordt geteekend in enkele vaste contouren. Het is hetzelfde heil als in de belofte, in het Woord is toegezegd. Woord en Sacrament zeggen beide dát en hoe God den zondaar genadig is; er is geen aparte sacramentele genade en het is hetzelfde geloof dat de Heilige Geest door het Woord werkt en door het Sacrament sterkt”. C. V.

UIT DE SCHRIFT

De gesloten poort: SOUVEREINE ZELFBESCHERMING

Toen deed Hij mij wederkeeren den weg (naar) de poort des buitensten heiligheds, die naar het Oosten zag; en die was toegesloten. En de HEERE zeide tot mij: Deze poort zal toegesloten zijn, zij zal niet geopend worden, noch iemand door dezelve ingaan, omdat de HEERE, de God Israëls, door dezelve is ingegaan; daarom zal zij toegesloten zijn.

Ezech. 44 : 1, 2.

Deze tekst heeft wel een wisselvallig lot ondergaan wat betreft de aandacht die Gods volk aan hem heeft besteed. „Haec porta clausa erit”, „deze poort zal gesloten zijn”, die woorden in de Vulgaat-vertaling werden in de nieuw-testamentische kerkhistorie bekend, sinds de „kerkvaders” hun wat al te scherpzinnige verklaring er aan verbonden en deze verklaring van kracht werd in die kerk, welke aan de traditie der kerkvaders, pausen en concilies meer waarde hechtte dan aan het gezag van het Woord des Heeren zelf en dat alleen. Immers, deze tekstwoorden zijn in de Roomsche kerk een steunpilaar geworden voor de leer van de blijvende maagdelijkheid van de moeder des Heeren, zoowel tijdens als na Zijn geboorte. Het is de bekende leer van den „uterus clausus”, de gesloten baarmoeder van de heilige maagd Maria, welke men op deze woorden heeft willen „gronden”.

Zulk een verklaring kan een gereformeerde verklaarder als A. Noordzij met recht afdoen door kortweg te verklaren, dat zij hem „ten eenenmale onbegrijpelijk — en, om de waarheid te zeggen: ongepast — is” (K.V., p. 446). De gereformeerde dogmatiek mag hem alleen maar bijvallen, gelijk zij ook verder gereedelijk kan aantonen, hoe deze leer van wel heel onjuiste vooronderstellingen, bijvoorbeeld inzake natuur en genade, uitgaat.

Evenwel, daarmee ware door ons aan dezen tekst zelf nog geen voldoende recht gedaan. Want de Roomsche dogmatiek mag dan een overmatige en geheel onjuist gerichte aandacht aan hem hebben besteed, a a n d a c h t zal hij intusschen wel degelijk moeten ontvangen, juist van de reformatorische kerk, en van haar in groote mate. Want zoo gedwongen, ja ongepast, als het is, hem door middel van een eigenzinnige en dan nog slecht geslaagde allegorische speciaal te doen spreken van de natuurlijke organen, die de Geest heeft willen gebruiken, om den Zoon Zijn lichaam te bereiden, zoo noodzakelijk en gepast is het in deze woorden God te hooren spreken van hêel het werk der herschepping, der verlossing, der levendmaking, der wedergeboorte en vernieuwing — en dus wel degelijk ook van het soevereine heilswerk Gods in de geboorte van den Verlosser — gelijk dit werk dáár bij Ezechiël, in ballingschapstijd en -land door God zelf aan de orde wordt gesteld. De Roomsche exegete moge een zeer onzuiver geluid, ja een wanklank, hebben ontlokt aan de door haar beroerde snaren, zij heeft dan toch althans één z u l v e r e s n a a r g e r á k t, en de kerk die haar bindingen verwerpt versta haar e i g e n roeping om te vertolken de muziek, waarvan de Geest van Christus het notenbeeld liet opschrijven door Ezechiël.

Wie zulks ook maar poogt te doen, moge beginnen met op te merken, dat deze tekst minder rechtstreeks ziet op de geboorte van Jezus dan wel op de wedergeboorte van Gods v o l k. Daarbij bedoelen we dit woord zoo universeel als de Schrift daarvan spreken kan, hetzij haar woordkeus meer letterlijk van weder-

verwekking dan wel van hergeboorte bepaald gewaagt. Wedergeboorte is het wanneer ik elken ochtend mag ontwaken in de gunst Gods, erkennende, dat Zijn goedertierenheden weer nieuw zijn (Klaagl. 3 : 23). Wedergeboorte is het uiteindelijk en alomvattend, wanneer Gods volk in den weg van opstanding des vleesch en verandering-in-een-punt-des-tijds het leven ontvangt op de nieuwe aarde (vgl. Matth. 19 : 28). En wedergeboorte is het telkenmale, wanneer God Zijn volk uitleidt uit het diensthuis, of uit „een” diensthuis, en in den weg van vrijmaking uit doodsche banden doet wederkeeren tot de vrijheid en blijdschap van het verlorne leven. Zoo was 1944 ons een wedergeboorte, zoo was het 1886, 1834, zoo was het in de uitleiding uit het diensthuis van Roomsche bindingen, zoo was het toen God Zijn volk opvoerde uit het wreede Egypte — en zoo was het ook wel zeer bijzonder toen God Zijn zwaar gekastijde, ja aan den hallingschapsdood overgegeven volk, kwam spreken van terugkeer naar het beloofde land, van levendmaking der dorre doodbeenderen (Ezech. 37), en van den nieuwen tempel, in visionair bestek Ezechiël getoond (40—48). Hetgeen in deze hoofdstukken de Heere voor oogen stelt in oud-testamentische beelden- en cultustaal, is een grootsch werk van louter wederverwekking en wedergeboorte, van levendmaking uit den dood, regeneratie en vivificatie, van justificatie, sanctificatie en glorificatie — het een van het ander niet te scheiden, en in het kader van dit tempelvisioen ook dikwijls nauwelijks te onderscheiden.

Graag zeggen we het zóó, in de wetenschap dat de formulering in dogmatisch opzicht een lacune blijft vertoonen — wat uitteraard iets anders is dan dat zij een onjuistheid laat bestaan. Maar door het anders en scherper te willen zeggen, zouden we, evenals die Roomsche tekstverklaring het deed, zij het in andere richting, de majesteit van Ezechiëls tempelgezicht geweld aandoen. Want een van de aangrijpende eigenschappen daarin is zeker wel de eenheid van compositie ondanks zooveel elkaar in den tijd en naar beperkte logica schijnbaar tegensprekende gegevens.

Om dit te verduidelijken stellen we nu, in dit slot-artikel van deze reeks eens apart de vraag, die reeds eenige weken ons bezig hield: op welken tijd hebben deze profetieën betrekking? Op den tijd — zie daar de eerste mogelijkheid — na terugkeer uit ballingschap? En daarop is te antwoorden: Ja, dat wel in elk geval. Maar we wezen er reeds op, dat bij voorbaat kan vast staan, hoe weinig dit tempelbestek in de concrete werkelijkheid van het den ballingen bekende heilige land zou zijn door te voeren, zoodat het wel zeer „onpractisch” lijkt. En een werkelijke tempel en tempeldienst naar dit model is er dan ook na den terugkeer in Jeruzalem niet tot stand gekomen; alles werd veeleer wederom ingericht, zooveel dat nog mogelijk was (toen bijvoorbeeld de ark niet terugkeerde) naar het model van den Sinai en de orde van den ouden tempel. — Ziet dan deze profetie op den tijd van het Nieuw Verbond, de bedeeeling des Geestes en der vrijheid? En weer moeten we zeggen: o zeker, veel is er in deze hoofdstukken, dat in dezen nieuw-testamentischen tijd vervuld mag heeten en dagelijks zich vervullend. Maar werkelijk beantwoorden doet ook deze eindtijd al weer niet aan de voorzegging en teekening in bijzonderheden van dezen toekomsttempel — want de zonden van deformatie en verontreiniging van Gods

heiligheden heeten hier meermalen zoo goed als uitgebannen (vgl. onder meer het besproken gedeelte 43 : 7—9) en toch is de kerkelijke werkelijkheid voor onze oogen telkenmale tot vandaag toe nog zoo geweest, dat ook ons deze prediking moest beschamen over onze gruwelen van deformatie ongerechtigheden in nieuw-testamentisch kerk-, dat is tempel-verband (vgl. 43 : 10—11). — Heeft dan — de derde mogelijkheid — de Geest der profetie het oog op de eerste toekomst, den nieuwen hemel en de nieuwe aarde? En nogmaals, en nu wel het luidst, moeten wij zeggen: wis en zeker, want daar wordt pas werkelijk gezien en kent zichzelf het herboren en verheerlijkte Israël, dat zonder benauwing van doodsvijanden mag verkeeren met God en daar is pas zonder smet of rimpel alles van Zijn heiligheden vervuld, waar Hij alles zal zijn in allen (vgl. 43 : 12). Maar toch is aanstonds duidelijk, dat ook daarmee geen bevredigend antwoord wordt gegeven op de gestelde vraag. Want van de nieuwe aarde en met name het nieuwe Jeruzalem zegt J o h a n n e s in de beschrijving van zijn visioen: d a a r w a s g e e n t e m p e l, want de Heere is haar tempel en het Lam. Is daarmee niet volkomen tegengesteld de prediking van dezen oud-testamentischen profet, die negen hoofdstukken vol schrijft over een t e m p e l der toekomst als definitieve woning van Gods heerlijkheid?

En voorts, waar wil men dan heen met al hetgeen aan resteerende zonde dan toch nog gevonden wordt? Wanneer misschien iemand zegt: dát ziet op het Nieuw Verbond, waarin de justificatie is geschied eens en voor goed (Golgotha), maar de sanctificatie nog zich doorzet van dag tot dag, terwijl de glorificatie pas komt in den dag der dagen — dan wara (afgezien nog van deze hanteering der onderscheiding zelf) te antwoorden: maar hoe dan te denken over zooveel bepalingen in al deze hoofdstukken, waardoor de binding n a u w e r wordt aangehaald in plaats van dat de tengel wordt gevierd? „Nieuw Verbond” zegt immers: v r i j h e i d d e s G e e s t e s; het kind, dat eerst door den paedagoog naar school werd gestuurd (Gal. 4 : 24) is nu uit die leerschool der dienstbaarheid ontslagen. Maar Ezechiël moet menige bepaling bekend maken waardoor het snoer van Mozes voor de toekomst n o g s t r a k k e r wordt getrokken. We denken aan onzen tekst: een heele poort van den tempel die nooit en voor niemand geopend mag worden om doorgang te verkrijgen, wij hij voor God alleen is gereserveerd. Of we denken aan de voorschriften voor de tempeldienaars in cap. 44, die nog veel strenger zijn dan de mozaïsche; zoo mag „binnen den heiligen kring” (Noordzij) ten eenenmale geen wol gedragen worden en wordt de priester bij de keuze zijner vrouw nog meer beperkt dan sinds den Sinai het geval was. Het lijkt er dus op, dat hier het kind nog meer der dienstbaarheid onderworpen wordt, als de Heere zegt: zij zijn zoo rebels geweest, dat de pin des te meer op hun neus wordt gezet. Kortom, wie voor deze prediking het oor open zet, wordt verbaasd door zooveel tegengestelde elementen. Waar het den eenen keer is: alles is allerheiligst in heel het gebied, de oude gradatie is opgeheven, daar blijkt elders een heilige „kring” toch nog wel weer degelijk en met nog scherper regels te bestaan. Terwijl enerzijds het parool luidt „vrijheid der kinderen Gods”, daar wordt het anderzijds verkondigd in termen, gekozen uit het woordenboek der verzwaarde dienstbaarheid. En deze profet der „rechlijnigheid” (vgl. 1 : 12, e.v.) zou door iemand die een beetje fantaseeren kan, gemakkelijk kunnen worden gerepresenteerd als de Vader van alle dialectiek binnen de „ruimte der kerk”, om een onverschillig dialectischen term van vandaag te gebruiken.

En nu weten we wel, dat er een eenvoudige term en een dito beeld voorhanden is, om aan deze moeilijkheden min of meer een einde te maken. De term luidt „profetisch perspectief” en het beeld is dat van het gebergte, dat uit de verte gezien één bergrug kan lijken, één bergmassief, terwijl de toerist die het massief zelf genaderd is, de aparte ruggen en toppen onderscheidt — of ook het verwante beeld van de allee met boomen aan weerszijden, die uit de verte beschouwd één geheel vormen, maar door den verdergaanden wandelaar als boomen stuk voor stuk worden opgemerkt en nageteeld (het laatste van Noordzij, 404). Maar term en beeld mogen juist zijn en ons op weg helpen, maar voorts blijven ze ons toch ook weer niet iets te handig. Bevredigen doen ook zij niet, wanneer we hier alles stuk voor stuk overwegen, en dat in den onderlingen samenhang. We vreezen, dat zij, als we ze gretig zouden gebruiken, het ons net iets te gemakkelijk maken, zoodat we te weinig meer zouden beven (niet dialectisch nu, maar schriftgeleovig) voor de majesteit en overweldigende kracht van de profetie in haar eigen massieve eenheid, gegeven als zij is door den Geest des Heeren. En daarom gaan we ook bij het woord van deze week niet te scherp en al te zorgvuldig onderscheiden: voor dezen tijd geldt het „in zóóverre” en voor dien weer in die mate en voor de nieuwe aarde „volmaakt”, maar we laten het voor wat het is: profetisch-historische proclamatie in visionaire termen van de s o u v e r e i n e i t e n v e r k i e z e n d e v r i j m a c h t d e s H E E R E N Heeren in het werk der levendmaking van Zijn doode volk Israël.

Want daarom gaat het hier: over dat eene groote werk der levendmaking uit den dood, rechtvaardiging,